

Další zajímavé nálezy nosatců (Coleoptera: Curculionidae) z Čech

Jiří Krátký

Třebechovická 821, CZ-500 03 Hradec Králové; e-mail: macshort@tiscali.cz

KRÁTKÝ J. 2019: Další zajímavé nálezy nosatců (Coleoptera: Curculionidae) z Čech (Additional interesting weevil records (Coleoptera: Curculionidae) from Bohemia). – Západočeské entomologické listy, 10: 78–82, 23-12-2019.

Abstract. The weevils *Lignyodes (Lignyodes) bischoffi* (Blatchley, 1916) and *Smicronyx (Smicronyx) nebulosus* (Tournier, 1874) are reported from Bohemia (Czech Republic) for the first time. *Ceutorhynchus interjectus* Schultze, 1903 and *Lixus (Ortholixus) vilis* (Rossi, 1790) are reported from Bohemia after more than 50 years. Notes on the distribution of mentioned species in former Czechoslovakia are given and their bionomics and collecting circumstances are also discussed.

Key words: Coleoptera, Curculionidae, new records, faunistics, Czech Republic, Bohemia

ÚVOD

V rámci průběžných faunistických průzkumů v různých částech Čech jsou odhalovány stále nové a někdy docela nečekané objevy. Některé druhy jsou zde naopak dlouho očekávány, jejich zjištění se ale daří až s velkým zpožděním. Tato práce předkládá kombinaci takových příkladů u čtyř taxonů, z nichž dva byly v Čechách zjištěny nově a další dva po velmi dlouhé době.

METODIKA

V příspěvku uvedené řazení a nomenklatura jsou převzaty z práce ALONSO-ZARAZAGA et al. (2017).

Použité zkratky: coll. – sbírka s uložením dokladů, č. p. – číslo popisné, det. – určil, rev. – revidoval, env. – okolí, lgt. – sbíral, ex. – exemplář, pers. comm. – osobní sdělení, NPR – národní přírodní rezervace.

PŘEHLED NÁLEZŮ

Curculionidae: Conoderinae: Ceutorhynchitae

Ceutorhynchus interjectus Schultze, 1903 (Obr. 1) Bohemia or., Štěnec env. (6062), Řepnický potok, 49°55'40.9"N 16°02'59.8"E, 290 m n. m., 6.VI.2019, 1 ♂, 3 ♀♀, J. Krátký lgt., det. et coll.

Subendemit střední Evropy (ALONSO-ZARAZAGA et al. 2017), žijící monofágně na hulevníku nejtužším (*Sisymbrium strictissimum*). Z České republiky je dobře znám z Moravy, zejména z její jižní části, kde na lokalitách s výskytem živné rostliny bývá nacházen pravidelně, často ve společnosti příbuzného *C. moraviensis* (Dieckmann, 1966), který je rovněž

středoevropským endemitem. Z Čech byl ale dosud publikován pouze jediný nález většího počtu exemplářů, učiněný v šedesátých letech 20. století na Karlštejnsku (STREJČEK 1976). Žádný jiný údaj není autorovi znám. Recentní nález z Chrudimska je tedy potvrzením výskytu tohoto druhu v Čechách po více než 50 letech. Druh je zde patrně více rozšířen a lze předpokládat další nálezy v teplých oblastech celého území, mimo jiné proto, že živná rostlina

Obr. 1. *Ceutorhynchus interjectus*. Bohemia: Štěnec. Foto: J. Krátký.

Fig. 1. *Ceutorhynchus interjectus*. Bohemia: Štěnec. Photo: J. Krátký.

Obr. 2. Biotop nosatce *Ceutorhynchus interjectus* u Řepnického potoka poblíž Štěnce. Foto: J. Krátký.

Fig. 2. Habitat of *Ceutorhynchus interjectus* by Řepnický potok (stream) near Štěnec. Photo: J. Krátký.

se v současnosti na řadě míst jeví jako expanzivní druh (V. Faltys & B. Faltysová, pers. comm.). Druhý je pravděpodobně i výskyt rostliny na nalezišti na Chrudimsku (Obr. 2). Imaga se vyskytují poměrně krátce v období těsně před rozkvetem a za květu živné rostliny.

Potvrzení výskytu v Čechách.

Curculionidae: Curculioninae: Smicronychini

Smicronyx (Smicronyx) nebulosus Tournier, 1874 (Obr. 3)

Bohemia bor., Kadaň env., NPR Úhošť (5645), 440 m n. m., 30.IV.2018, 3 ♂♂, 2 ♀♀, P. Krásenský lgt. et coll. (1 ex. in coll. J. Krátký), J. Krátký det.

Druh rozšířený převážně v jižní Evropě, zasahující také do některých střeoevropských zemí (ALONSO-ZARAZAGA et al. 2017). Ve zmíněné práci zcela chybí údaje o výskytu v České republice a na Slovensku, druh je ale dobře znám z jižní Moravy a byl odtud také uveden např. v aktuálním seznamu nosatců (pod jménem *S. rugicollis* Rey, 1895) (BENEDIKT et al. 2010). Někteří zástupci rodu *Smicronyx* Schoenherr, 1843 se v současnosti ve střední Evropě jeví jako expandující druhy brouků. Nedávno byl tak z České republiky ohlášen příbuzný *S. syriacus* Faust, 1887 (BENEDIKT et al. 2016), donedávna známý z území bývalého Československa vzácně pouze z nejteplejších oblastí Slovenska a podobně je tomu i u druhu *S. reichii* (Gyllenhal, 1835) (KRÁTKÝ 2001, BENEDIKT et al. 2010).

S. nebulosus je vývojově vázán na různé druhy ko-

kotic (*Cuscuta* spp.). Na lokalitě Úhošť (Obr. 4) byli všichni jedinci získáni plošným smykem bylinotavního porostu (P. Krásenský, pers. comm.).

Nový druh pro Čechy.

Obr. 3. *Smicronyx nebulosus*. Bohemia: Úhošť. Foto: J. Krátký.

Fig. 3. *Smicronyx nebulosus*. Bohemia: Úhošť. Photo: J. Krátký.

Obr. 4. Biotop nosatce *Smicronyx nebulosus* na lokalitě Úhošť. Foto: P. Krásenský.

Fig. 4. Habitat of *Smicronyx nebulosus* in Úhošť. Photo: P. Krásenský.

Curculionidae: Curculioninae: Tychiini

Lignyodes (Lignyodes) bischoffi (Blatchley, 1916)
(Obr. 5)

Bohemia or., Chrudim (6060), 2.IX.2019, 1 ex., světelný zdroj UV, V. Hron lgt., det. et coll., J. Krátký rev.

Nosatec původem ze Severní Ameriky, zavlečený do Evropy se zde nepůvodními druhy jasanů *Fraxinus americana* a *F. pennsylvanica*, v jejichž semenech se vyvíjí, přičemž ve své domovině je znám i z dalšího tamního druhu *F. nigra* (GOSIK et al. 2001). Z území bývalého Československa byl donedávna znám pouze z jižního Slovenska, kde byl nacházen i na původních druzích jasanů. Poprvé jej odtud uvedl DIECKMANN (1970) (pod jménem *L. slovacicus* Dieckmann, 1970). Teprve nedávno byl ohlášěn jako nový pro Moravu a Českou republiku z Olomouce (BOŽA & STANOVSKÝ 2013). Výskyt v Čechách bylo možné předpokládat i s ohledem na nálezy v Polsku, kde je znám již delší dobu i z lokalit ležících poměrně blízko našich hranic, např. Łagiewniki (WANAT & MOCARSKI 2008).

Nález v Chrudimi byl učiněn pomocí světelného zdroje, přičemž v jeho blízkosti neroste žádný americký druh jasanu (V. Hron, pers. comm.). Druh zřejmě dobře létá, což je možným důvodem jeho současného šíření a s ohledem na výše zmíněné nálezy

Obr. 5. *Lignyodes bischoffi*. Bohemia: Chrudim. Foto: J. Krátký.

Fig. 5. *Lignyodes bischoffi*. Bohemia: Chrudim. Photo: J. Krátký.

na Slovensku nelze vyloučit také aklimatizaci na náš původní jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*).

Nový druh pro Čechy.

Curculionidae: Lixinae: Lixini

Lixus (Ortholixus) vilis (Rossi, 1790) (Obr. 6)
Bohemia centr., Řevnice (6051), č. p. 693, 27.X.2019,
1 ex. (mrtvé imago), P. Jansa lgt., det. et coll., R. Stejskal rev.

Druh s rozsáhlým areálem výskytu od západní Evropy (Portugalsko) po Střední Asii (Afghánistán) (ALONSO-ZARAZAGA et al. 2017). Bionomicky je vázán na různé druhy pumpav (*Erodium* spp.), u nás na p. obecnou (*E. cicutarium*) (STEJSKAL 2014). Druh, který byl ještě v nedávné minulosti spolehlivě známý na území bývalého Československa pouze z jižního Slovenska a z jižní Moravy (KRÁTKÝ 2007, STEJSKAL & TRNKA 2013, STEJSKAL 2014) se recentně šíří a nyní byl definitivně potvrzen i v Čechách, odkud jej pouze historicky uvedli LOKAY (1869) a FLEISCHER (1927–1930). Na základě těchto údajů byl pak z Čech veden jako sporný druh (BENEDIKT et al. 2010).

Obr. 6. *Lixus vilis*. Arménie: Syunik. Foto: J. Krátký.
Fig. 6. *Lixus vilis*. Armenia: Syunik. Photo: J. Krátký.

Druhy podčeledi *Lixinae*, především zástupci z rodů *Lixus* a *Larinus*, bývají v posledních letech nalézáni na nových územích vcelku pravidelně (např. KRÁTKÝ 2005, BENEDIKT & KRÁTKÝ 2007, KRÁTKÝ & PODLUSSÁNY 2008, TRNKA et al. 2017). Nelze vyloučit, že se u nás od jihu objeví v dohledné době ještě další druhy z této skupiny.

Potvrzení výskytu v Čechách.

PODĚKOVÁNÍ

Za poskytnutí materiálu ke studiu a doplňující poznámky k nálezovým okolnostem děkuji P. Krásenskému (Chomutov), V. Hronovi (Chrudim) a P. Jansovi (Obříství). Za zpřístupnění databáze s lokalitami výskytu *Sisymbrium strictissimum* v Pardubickém kraji, což významně pomohlo k nalezení druhu *Ceutorhynchus interjectus*, děkuji V. Faltysovi (Choceň) a B. Faltysové (Praha).

LITERATURA

- ALONSO-ZARAZAGA M. A., BARRIOS H., BOROVEC R., BOUCHARD P., CALDARA R., COLONNELLI E., GÜLTEKIN L., HLAVÁČ P., KOROTYAEV B., LYAL C. H. C., MACHADO A., MEREGALLI M., PIEROTTI H., REN L., SÁNCHEZ-RUIZ M., SFORZI A., SILFERRBERG H., SKUHROVEC J., TRÝZNA M., VELÁSQUEZ DE CASTRO A. J. & YUNAKOV N. N. 2017: Cooperative catalogue of Palearctic Coleoptera Curculionoidea. – Monografias electrónicas de la Sociedad Entomológica Aragonesa, 8: 1–729. Online: <http://sea-entomologia.org/monoelec.html>.
- BENEDIKT S., BOROVEC R., FREMUTH J., KRÁTKÝ J., SCHÖN K., SKUHROVEC J. & TRÝZNA M. 2010: Komentovaný seznam nosatcovitých brouků (Coleoptera: Curculionoidea bez Scolytinae a Platypodinae) České republiky a Slovenska. 1. díl. Systematika, faunistika, historie výzkumu nosatcovitých brouků v České republice a na Slovensku, nástin skladby, seznam. Komentáře k Anthribidae, Rhynchitidae, Attelabidae, Nanophyidae, Brachyceridae, Dryophthoridae, Eirrhinidae a Curculionidae: Curculioninae, Bagoinae, Baridinae, Ceutorhynchinae, Conoderinae, Hyperinae (Annotated checklist of weevils (Coleoptera: Curculionoidea excepting Scolytinae and Platypodinae) of the Czech Republic and Slovakia. Part 1. Systematics, faunistics, history of research on weevils in the Czech Republic and Slovakia, structure outline, checklist. Comments on Anthribidae, Rhynchitidae, Attelabidae, Nanophyidae, Brachyceridae, Dryophthoridae, Eirrhinidae and Curculionidae: Curculioninae, Bagoinae, Baridinae, Ceutorhynchinae, Conoderinae, Hyperinae). – Klapalekiana, 46 (Suppl.): 1–363.
- BENEDIKT S. & KRÁTKÝ J. 2007: Nové druhy nosatců (Coleoptera, Curculionidae) pro Slovensko (New species of weevils (Coleoptera, Curculionidae) for Slovakia). – Entomofauna Carpathica, 19: 72–74.
- BENEDIKT S., KRÁTKÝ J. & SCHÖN K. 2016: Nové a potvrzené druhy nosatců (Coleoptera: Curculionoidea) pro Českou republiku a Slovensko (New and confirmed

- records of weevils (Coleoptera: Curculionoidea) for the Czech Republic and Slovakia). – *Západočeské entomologické listy*, 7: 25–31. Online: <http://www.entolisty.cz>.
- BOŽA P. & STANOVSKÝ J. 2013: Faunistic records from the Czech Republic – 344. – *Klapalekiana*, 49: 72.
- DIECKMANN L. 1970: Die paläarktischen *Lignyodes*-Arten, einschließlich einer neuen Art aus der Slowakei (Coleoptera, Curculionidae). – *Entomologische Nachrichten*, 14: 97–104.
- FLEISCHER A. 1927–1930: Přehled brouků fauny Československé republiky [Review of the beetle fauna of the Czechoslovak Republic]. – *Moravské muzeum zemské*, Brno, 485 pp.
- GOSIK R., ŁĘTOWSKI J., MOKRZYCKI T. & WANAT M. 2001: *Lignyodes bischoffi* (Blatchley, 1916) (Coleoptera: Curculionidae) – gatunek nowy w faunie Polski (*Lignyodes bischoffi* (Blatchley, 1916) (Coleoptera: Curculionidae) – new to the fauna of Poland). – *Wiadomości entomologiczne*, 20(1–2): 43–48.
- KRÁTKÝ J. 2001: Faunistic records from the Czech Republic – 138. – *Klapalekiana*, 37: 166.
- KRÁTKÝ J. 2005: Faunistic records from the Czech Republic – 195. Coleoptera: Curculionidae. *Klapalekiana*, 41: 263–264.
- KRÁTKÝ J. 2007: Several weevil species (Coleoptera: Curculionidae) new for the fauna of the Czech Republic. – *Weevil News*, Curculio-Institute: Mönchengladbach, No. 39, 3 pp. Online: <https://www.curci.be/?beitrag=138>.
- KRÁTKÝ J. & PODLUSSÁNY A. 2008: New weevil species in the fauna of Hungary (Coleoptera: Curculionoidea). – *Folia Entomologica Hungarica*, 69: 185–188.
- LOKAY E. 1869: Verzeichniss der Käfer Böhmens. – *Archiv für die Naturwissenschaftliche Landesdurchforschung von Böhmen* 1, Sect. 4: 7–77.
- STEJSKAL R. 2014: Nosatec *Lixus vilis* (Coleoptera: Curculionidae) na Znojemsku (Weevil *Lixus vilis* (Coleoptera: Curculionidae) in the Znojmo region). – *Thayensia*, 11: 139–143.
- STEJSKAL R. & TRNKA F. 2013: Nosatci tribu Cleonini a rodu *Lixus* v České republice (Coleoptera: Curculionidae: Lixinae) (Weevils of the tribe Cleonini and the genus *Lixus* in the Czech Republic (Coleoptera: Curculionidae: Lixinae)). – *Klapalekiana*, 49: 111–184.
- STREJČEK J. 1976: Příspěvek k poznání fauny brouků čeledi Anthribidae a Curculionidae v ČSSR (Beitrag zur Kenntnis der Käferfauna der Familien Anthribidae und Curculionidae in der ČSSR). – *Zprávy Československé společnosti entomologické*, 12: 119–138.
- TRNKA F., KRÁTKÝ J. & STEJSKAL R. 2017: Poznámky k výskytu několika druhů nosatců (Coleoptera: Curculionoidea) v České republice (Notes on the occurrence of several weevil species of the Czech Republic). – *Západočeské entomologické listy*, 8: 71–75. Online: <http://www.entolisty.cz>.
- WANAT M. & MOCARSKI Z. 2008: Current range of the ash seed weevil *Lignyodes bischoffi* Blatchley, 1916 (Coleoptera: Curculionidae) in Poland. – *Polskie Pismo Entomologiczne*, 77: 177–182.

Obdrženo do redakce: 5.11.2019

Přijato po recenzích: 19.11.2019